

A TAMARISZKUSZ ALATT

Egy kicsit leültem ide, a tamariszkusz alá, hogy a frissen szedett sárga, mézes fügét az árnyékban illő nyugalommal költsem el. Dél felé járt és az öbölben nem volt senki. Inkább metafizika volt, mint evés. Néha szabad így enni, mintha az ember imádkozna. S amikor a partra mentem, hogy az érett gyümölcs ragadós cukrát kezemről lemossam, vissza kellett térnem, az ünnepet egy cigarettával megszentelni.

Epiphóitészisz, gondoltam. Görög szó. Dionüsziosz Aeropagitának Isten neveiről írott könyvében találtam, és annyit jelent: gyermeki viszony Isten iránt, aki az ember szívében megpihent és jóságosan az emberre mosolyog. Ha lenne valaki, emberi Mester, aki meg tud tanítani arra, hogy a szívében lakó isteni jóság arcát meglássam, a világ végére mennék hozzá gyalog. Aki megtanítana rá, hogy utazom, fürdöm, játszom, fügét eszem, cigarettára gyújtok, s mindez nem szükségképpen léha időfecsérlés. Céltalan, bár kellemes, de felelőtlen és hiú játék lehet, de lehet istengyermekség is.

Most nincs szó arról, hogy van szenvedés, betegség, zátony, bűn, halál. Mert van. Nincs szó a vergődő vezeklésről, amely évekig, mialatt egyetlen világos percet sem talál, kínokban ég. Az epiphóitészisz nem az, hogy az ember összetörve nyög és vacog a foga az iszonyattól, mert ezt a sorsot végig kell csinálnia. Kivételes pillanat ez, amikor olyan észbontóan boldog vagyok, hogy a határtalan isteni jóság felragyogó nagyságába beleremegek, és megértem, ha Ő ilyen közvetlenül megnyilatkozik, nem tehetek mást, mint megrendült örömmel szóltanul felfohászokodom: köszönöm.

A vallás nehéz, sötét, szenvedő, aszketikus, önmegtágadó útját minden ember ismeri. De van úgy, pillanatokra, hogy a nap is felragyog. Religion is not our burden, but our privilege - a vallás nem teher, hanem kiváltság. S ez a kiváltság ilyen percekben, a legnagyobb vallásos időkben: Isten gyermekének lenni. Néhány misztikus beszél róla, és volt valaki, aki ebben az epiphóitésziszben élt, Isten egyik legkedvesebb gyermeke: Szent Ferenc. Ő értette, hogy enni, aludni, fürödni, virágban gyönyörködni, szép lányra mosolyogni, sétálni, játszani lehet ima, és tényleg ima, ha az ember igazán Isten gyermeke, s megbékült szívében az isteni jóság az emberre néz.

Kedvesem, aki ezt olvasod, és azt hiszed, hogy káromlom őt, hidd el nekem, életemben egyetlen lényeges, komoly, döntő, egész sorsomat megrázó élmény az volt, amikor azt mondtam: Uram, nem tudok keresztény lenni, mert nem tudom gyűlölni a világot. Erre a következő választ kaptam: Nem a világot kell gyűlölni, hanem Istent szeretni, s aki Istent szereti, az nem gyűlölhet semmit.

Hidd el, kedvesem, húsz évnél hosszabb ideig a föld minden sarkát felforgattam, hogy Istent megtaláljam. Tu ne me chercherais pas, si tu ne me possedais, mondja Pascal: nem keresnél engem, ha nem lennék benned. Lételemnek egyedüli értelme volt, megtalálni őt. Kerestem filozófiában, bölcsességben, művészetben, mitológiában, kerestem szerelemben, természetben, aszkézisben és nem vettem észre, hogy itt van a szívében. Ő. Istenek sokan vannak, Isten csak egy. Miért volt fontos nekem mindig a vallás? Miért nem volt fontosabb Ő? S ha már megtaláltam, nem mindegy nekem, hogy milyen szavakkal beszélek hozzá, ha Neki mindegy? Mert Ő nem a szavakat hallja, hanem a szíveket.

Már hosszú ideje őriztem a titkot magamban, hogy megérkeztem a hitbe, amelyben születtem: Tief ist die Trauer, der mich umdüstert, eintrete ich wieder Herr, in dein Haus - mélységes bánat sötétlik körülöttem, belépek a házába, Uram, megint. Házába visszatértem, de nem mertem bevallani senkinek. Szégyelltem magam. Azt fogják mondani rólam, amit én másról: megtört. Őszintén szólva, akkor éppen olyan kevésbé voltam megtörve, mint most. Sőt. Biztosan tudom, hogy akkor kisebb voltam, s azóta nőttem. Félttem, hogy rám olvassák azt, amit aposztata koromban én olvastam rájuk. Borzasztó dolgok voltak azok. Irtózat fog el, ha rá gondolok. Nem tehetem jóvá többé soha? S az egyetlen lehetőség a következmények alól szabadulni, ha vállalom értük a felelősséget még most is, amikor pedig abból, amit akkor

mondtam, nem hiszek semmit. Azt hiszem egyébként, hogy a dolog nem a valláson múlik. Ami velem történt, nem a vallás dolga, hanem Istené. Amíg az egyedül igaz hitet kerestem, tévelyegtem. Egyedül igaz hit nincs. Minden ezen múlik: Istent megtalálni és megszeretni. Vagy: megszeretni és megtalálni. A többi csak teológia.

Ez a pillanat itt a tamariszkusz alatt erőt ad arra, hogy ne titkoljak tovább semmit. Még azok előtt sem, akiket a hűtlenségbe én taszítottam. Az egyetlen, amit még tehetek, az epiphonézisről beszélek nekik, s arról, hogy az ő türelme és jósága végtelen. A visszatért fiú már beszélhet a még kint kalandozó tékozlóknak: gyertek, mert ő szereti a megtérteket. S aki megtér, az részese lehet az istengyermekségnek. Nem haragszik meg, ha megeszem a friss fügét, ha megiszom a bort, ó, a bort nagyon szeretem, különösen ezt a vöröset, ami itt terem! Haragszol érte Uram? Ugye nem teszed? Ha te itt élnél, innád, s hálát adnál, amiért van ilyen fenséges ital. Milyen jó gyermeknek lenni, fürödni, gyönyörködni, gúnyolódni az ostobákon, szabadszájúnak lenni, ajándéknak érezni azt, amit kaptam: bort, örömet, virágot éppen úgy, mint játékot, kacér, kihívó, hamiskás jókedvet és édes derűt.

Ismét azt hiszed, hogy káromlást követek el? Azt hiszed, hogy a felelőtlen életre, amit a ragyogó tengeren itt élek, rafinált igazolást keresek, s az epiphonézis nem egyéb, mint a frivol élvező fokozhatatlan hazugsága? Elfelejtetted kedvesem, hogy a vallás nem morál. A morál beszélhet jóról, rosszról, bűnről, erényről, hazugságról, igazságról. A vallás nem beszélhet másról, csak Róla. S ha ő, kivételesen, most, ebben az órában, szívemben megnyilatkozott, felmentett a morál alól, mert gyermekének fogadott, és most nekem, mint a gyermeknek, mindent szabad. Mert most csak egyetlen fontos dolog van, hogy én szeretem őt, és ő szeret engem. S ez a szeretet megszenteli, hogy hetyke, gúnyos, csúfolkodó, egy kicsit falánk, torkos, jókedvű vagyok, aki szeretnék megsimogatni minden puha göndör haját, karcsú női lábat, aki fecsegő, szószátyár, csintalan vagyok. Ajándékok ezek. Az emberek többsége szenvedését még komolyan tudja venni, de örömét már nem.

Most, az istengyermekség e szent perceiben tudom, hogy a tiszta szívnek minden morál értelmetlenség. Isten veled örül, mert ő van a tenger méltóságában és a ragyogó égben, az illatos cigarettában és a cukros fügében. De csak gyermekei tudják ezt, azok a gyermekei, akik megilletődnek, amikor a tengerbe lépnek és felhevült bőrükön a hűs víz megpezsztül. Ó, nevetve imádkozni, s a tündöklő nyárba kiáltani: Milyen jó a Te gyermekednek lenni, - drága jó Atyám, hogy szeretnék a nyakadba ugrani, hogy szeretném, ha magadhoz szorítanál, és azt mondanád: Ha szíved túlrad és eléri a tisztaság perceit, neved és örülj, s aztán eredj és beszélj a világnak erről az örömről